

Костадин Пампов

По повод на две неточности в едно академично издание !

Двете неточности, за които става дума в заглавието на настоящата статия, са допуснати в издание на БАН - История на България, том 3, дял IV, глава трета /Борбата на българския народ срещу турските нашественици /1371 - 1396/, с. 352 и с. 353. /София - 1982 г./. Автор на въпросната глава е акад. Димитър Ангелов /1917 - 1996/.

На три места в написаната от него глава той се позовава на „Географико-историко-статистическо-то описание на Татар-Пазарджишката кааза” /Виена, 1870 г./ на Стефан Захариев /1810 - 1871/. И в трите случая Д. Ангелов говори за съпротивата, която жителите на Родопите оказват на османо-турските завоеватели след 1371 г.

На с. 352 в посочения вече том 3 той пише: „Упорита борба водили и свободолюбивите планинци в Родопския край. Запазени са десетки народни предания и легенди, които възникнали като жив отклик от онези страшни дни и които се предавали в продължение на векове от поколение на поколение. Врагът нахлул най-напред по северните склонове на голямата планина, осеяни със силни и непристъпни крепости”. /8/ Към тази бележка /8/, която е на с. 374, непосредствено след текста на Д. Ангелов, не е посочена конкретна страница от съчинението на Ст. Захариев. В случая това не е и необходимо. „Географико-историко-статистическо-то описание на Татар-Пазарджишката кааза” на Ст. Захариев е само един от източниците, в които според Д. Ангелов се говори за съпротивата на родопчани на османските завоеватели.

Малко по-надолу /с. 352, том 3/ Д. Ангелов продължава: „Срещу Раковица действал отредът на Дауд паша, а отбраната на това селище според запазената легенда се намирала в ръцете на войводата Курт. След напразни опити да превземат яката твърдина турците успели най-сетне да склонят жителите ѝ да се предадат при известни условия: населението на Раковица останало по местата си и запазило своите имоти, като се задължило да служи в турската войска”. /9/

Тук Д. Ангелов допуска първата неточност. Към бел. /9/ на своя текст той посочва с. 56 и с. 66 от текста на Ст. Захариев. Ст. Захариев обаче пише за събитията, свързани с превземането на крепостта Раковица /днес в развалини край с. Голямо Белово/ само на с. 66 от своето съчинение. На с. 56 той помества бележка, в която се споменава с. Голямо Белово /наред с Малко Белово и Загорово/, но се коментират неща, нямащи отношение към османо-турските завоевания от втората половина на XIV в.

Аз обаче искам да обърна вниманието на читателите главно на втората неточност, допусната от Д. Ангелов. Тя е свързана с посочените от него с. „74 и сл.” от съчинението на Ст. Захариев.

На с. 353 в том 3 от „История на България” Д. Ангелов отбелязва: „Ожесточени боеве се водели и за превземането на Баткун - яка крепост по северните склонове на Родопите. В народната памет останал светъл спомен за войводата Георги, който паднал при последния пристъп на нашествениците. Всяка година на Гергьовден селяните от околните села се събирали на гроба му, за да поменат своя загинал бранител”.

Тук именно Д. Ангелов е допуснал втората неточност. Той разказва /на с. 353 в том 3/ за отбраната на крепостта Баткун и за това, че е «останал светъл спомен за войводата Георги, който паднал при последния пристъп на нашествениците».

Съвсем определено читателите остават с впечатлението, че войводата Георги е загинал героично при отбраната на крепостта Баткун и на всеки Гергьовден «...селяните от околните села /това според текста на Д. Ангелов трябва да са селата около Баткун ??/ се събирали на гроба му, за да поменат своя загинал бранител».

Не ни остава нищо друго освен да прочетем какво точно е написал Ст. Захариев на «с. 74 и сл.» в своето съчинение, т. е. на страниците, към които и самият Д. Ангелов ни препраща.

Веднага се вижда, че на «с. 74 и сл.» е забележката /34-та по ред/, която Ст. Захариев прилага към описанието си /с. 33/ на село Черногорово. Съдържанието ѝ е следното: „**Половин час на север от селото¹, в подножието на *Коюн тепе*, има един исполински гроб, дето селяните на всеки Гергьовден отивали вседомовно, та клали овни върху гроба, в жертва на героя, и се гощавали за спомен. За този Български герой² доказват, че бил някой си войвода Георги, който при завоеванието вардил крепостта, която е на средния връх на *Коюн тепе*, сега развалена. Той като излезнал с воините си на Гергьовден да отблъсне турското нападение, в сражението му отсекли главата и той без глава припкал, докато паднал на това място, дето после го заровили, и за чест му принасяли жертва Черногоровци³. Но преди 70 години със силата на Каванозовци, турците го отнели и го нарекли: *Ялжньсча Гази*, та сега е дервишко теке.”**

Очевидно е от текста на Ст. Захариев, че исторически събития /тръгва се от предпоставката, че легендата ги има като прототип/ станали на границата между Тракийската низина и последните разклонения на Панагюрска Средна гора /*Коюн тепе*/, Д. Ангелов е „преместил” на около

¹ Черногорово.

² Главната буква при изписването на думата „Български” е на Ст. Захариев.

³ Главната буква при изписването на думата „Черногоровци” е на Ст. Захариев.

двайсет и пет километра на юг /това е разстоянието между Черногорово и Баткун/ от мястото, където са се случили.

Необходимо е в този случай отново да си припомним един основен принцип в историческото познание: това е познание, предполагащо точна времева и пространствена локализация. А в текста на Д. Ангелов /този, към който е посочена бел. 13-та/ пространствената локализация е неточна. Според мене в конкретния случай става дума за неверен „прочит“ /от страна на Д. Ангелов/ на текст в „Географико-историко-статистическо-то описание на Татар-Пазарджишката кааза“ на Ст. Захариев.

Всичко казано дотук предполага следния извод: споменът за войводата Георги е наистина светъл /това твърди и Д. Ангелов/, но ни задължава да „четем“ следите на миналото такива, каквито са.